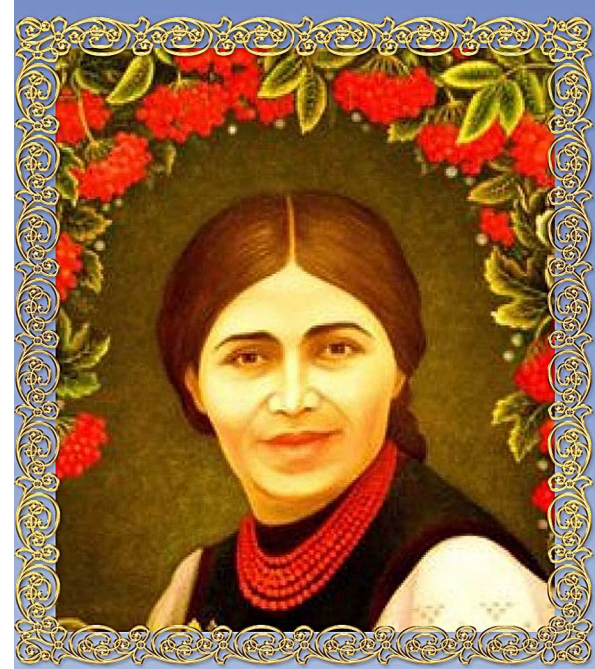

Жіночі портрети
на тлі історії України

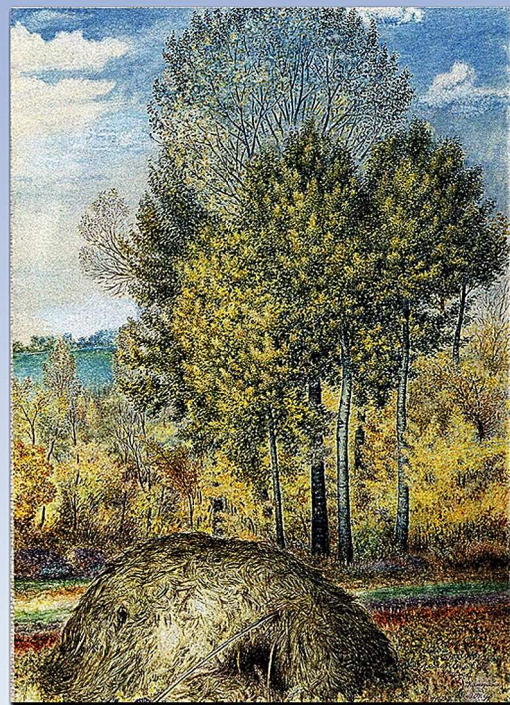
Катерина Білакур

народна художниця

Катерина Білокур є однією з найбільш знаних українських художниць ХХ сторіччя. «Хочу бути художником!» – автобіографічна цитата і життєве кредо майстрині. Катерина Білокур пережила усі найжахливіші сторінки української історії минулого століття: революцію, Голодомор, Другу світову війну, та попри все спромоглася реалізувати свою заповітну мрію. Така відданість своєму ідеалу і сьогодні викликає величезну повагу. Усе унікальне мистецтво Катерини Білокур проникнуте прагненням додати у життя краси і любові.

Дівчина народилася у сільській родині, у селі Богданівка. Катерина не ходила до школи (батьки, побачивши, що за тиждень опанувала буквар, зекономили), не отримала навіть початкової освіти. Самостійно навчившись читати, дізналася, як говорила сама, про «чарівне слово – художник». За вчителя в науці малювання їй стала природа, першими художніми матеріалами були вуглина та шматок полотна. Малювати дівчині доводилось потайки, оскільки батьки та односельчани засуджували таке заняття. Замість того, щоб готувати їсти, вишивати рушники,

Катерина тікала в поля і малювала. Пензлики виготовляла з котячої шерсті, фарби робила з настоїв буряка, бузини, калини. У 1922 р. Катерина дізналась про Миргородський технікум художньої кераміки і вирушила вступати до нього, уперше покинувши Богданівку. Її багаж складався із двох малюнків: «копії з якоїсь картинки» і начерку дідівської хати з природи, виконаних уже не на полотніні, а на спеціально для цього придбаному папері. Але відсутність атестату завадила їй вступу до технікуму, і вона, розчарована, пішки повернулася до села. Від депресії врятувала творчість. Малювати Катерина не кинула, ще й почала відвідувати драмгурток, організований подружжям богданівських учителів. Батьки погодилися з умовою, що драмгурток не повинен заважати роботі по господарству.

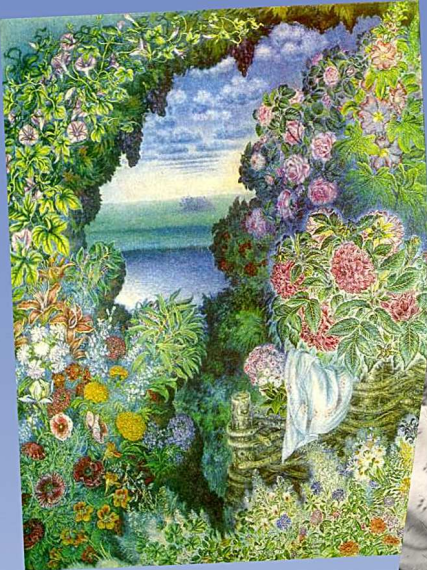
Серед гуртківців був і Олександр Кравченко, якого називають «знехтуваним женихом» Катерини. Катря порала господарство і вже потім поринала у свій квітковий дивосвіт: здавалось, квіти розуміли її ліпше за людей, тому й вимальовувала з любов'ю кожну пелюсточку. Мала надію, що, окрім квітів, її зрозуміє наречений, та сподівалася недовго.

«Коли я тому, з ким була думка одружитись, сказала, що, мов, хоч і піду за тебе заміж, а учитись малювати буду, ...він почав мене висміювати і доказувати, що це неможливо (... щоб неосвічена селянка та й стала художником - та такого в світі ще не було!)».

У 34 роки, не витримавши докорів батьків, вирішила втопитись. На щастя, вчасно побачив брат. З того часу батьки змирились з її дивним заняттям, навіть запросили іконописця, щоб навчив правильно ґрунтувати полотна. В тому ж 1934 р. Катерина створює «Берізку» – одну з картин, що принесли їй всесвітню популярність. Через рік народжується наступний шедевр – «Квіти над тином».

А у 1939 р., коли за сільськими уявленнями, дивачка Катерина стала вже стара для заміжжя, в її долю втрутився щасливий випадок. Гостюючи у двоюрідної сестри, художниця почула по радіо пісню у виконанні Оксани Петрусенко. Чи то пісня, чи то голос так вразили Катерину, що вона всю ніч писала листа, а в ранці відправила його за адресою:

«Київ, академічний театр, Оксані Петрусенко». Слава співачки була настільки широкою, що лист дійшов до адресата. Малюнок калини на шматочку полотна, вкладений до конверту разом із листом, вразив Оксану. Вона порадилась з друзями – В. Касіяном, П. Тичиною, звернулась до Будинку народної творчості, внаслідок чого до Богданівки приїхав очільник художньо-методичної ради В. Хитько. У захваті від побаченого він обрав декілька картин, і 1940 р. в Полтавському будинку народної творчості відкрилась перша персональна виставка Катерини Білокур. Вона складалася з одинадцяти картин і мала величезний успіх.

Потім була війна. Але вже 1944 р. до Білокур у Богданівку приїздить директор Державного музею українського народного декоративного мистецтва В. Нагай, щоб запропонувати їй виставку і закупити її картини. До речі, саме завдяки йому музей має найкращу в Україні колекцію робіт художниці. цей час мисткиня натхненно створює одна за одною чарівні картини: «Декоративні квіти», «Привіт врожаю», «Кавун, морква, квіти», «Квіти і виноград», «Жоржини», «Півонії», «Натюрморт із колосками і глечиком»... Писала завжди живі квіти, з натури, нерідко поєднуючи весняні й осінні – така картина і створювалася з весни до осені.

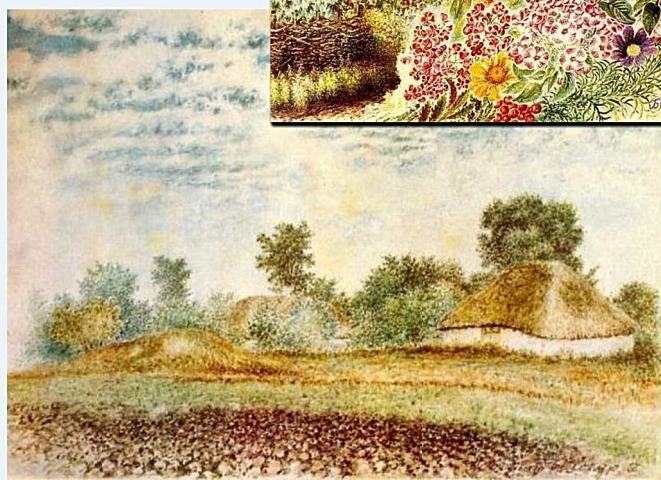

Малювала на природі, переносючи мольберт з місця на місце. Поступово заповнюючи полотно написаними мотивами у відповідності до заздалегідь продуманої композиції.

У 1949 р. Катерина Білокур була прийнята до Співки художників України, у 1951 р. – нагороджена орденом «Знак пошани», одержала звання заслуженого діяча мистецтв України, у 1956 р. – народного художника України. Твори Білокур експонувались в області, у Києві та Москві. Три картини художниці: «Цар-Колос», «Берізка» й «Колгоспне поле» – були включені до експозиції радянського мистецтва на Міжнародній виставці в Парижі у 1954 р. Там їх побачив Пабло Пікассо, який сказав: «Якби ми мали художницю такого рівня майстерності, то змусили б заговорити про неї цілий світ!»

Її розкішні квіткові композиції з роками набули ще більшої досконалості, вони передають зачарування красою рідної природи, і сповнені роздумів над долею людини, що своєю працею плекала ці дивні квіти. Художниця писала не лише квіти, не менш чудовими роботами були портрети та пейзажі.

У Катерини Білокур з'явилися учениці, вона вела листування з численними друзями, передусім художниками й мистецтвознавцями, розповідала їм про свої задуми. Але окрім поїздок до Києва й Полтави щодо виставок та двомісячного відпочинку в Будинку творчості художників не покидала Богданівки. Попри успіх, художниця жила бідно. Вона мріяла переїхати до столиці, мріяла про таку ж квартиру, як у Тичини, де були газова плита та електричне освітлення. Проте не судилось. Два останні роки життя Катерина Василівна майже не працювала.

У 1960 р. вона пише «Натюрморт», який виявився останнім. Все гостріше підступала хвороба (окрім ніг, які застудила при спробі втопитись, додалися болі в шлунку). Полікуватися в лікарні не могла, бо хворіла мати, яку необхідно було доглядати. На початку червня 1961 року померла її 94-літня матір.

Катерину Білокур відвезли в Яготинську району лікарню, їй зробили операцію, але запізно. У той же день художниці не стало.

Будинок у Богданівці, де жила народна художниця, став музеєм-садибою. Поряд встановлено скульптурний образ Катерини Білокур з трояндами - робота Івана Білокура, племінника художниці, сина її брата Григорія. В Яготині Катерині Білокур також звели пам'ятник.

У 2020 році у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва відкрилася ювілейна виставка «Катерина Білокур. Життя в обіймах квітів», присвячена 120-річчю видатної української художниці. За допомогою аудіо гіда відвідувачі мають можливість ознайомитися з цікавими фактами із життя і творчості Катерини Білокур, її епістолярним спадком; почути коментарі сучасників мисткині. На виставці

представлено 37 живописних робіт художниці з колекції музею. Шанувальники мистецтва мають змогу оцінити всі грані таланту мисткині, яка є одним із символів української культури.

